

ХАТНІЙ СТІНОПИС ПОДІЛЛЯ В СУЧАСНИХ МИСТЕЦЬКИХ ПРАКТИКАХ

Наталя СТУДЕНЕЦЬ

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4314-6475>

кандидат мистецтвознавства,

старший науковий співробітник,

Інститут мистецтвознавства,

фольклористики та етнології

ім. М. Рильського НАН України,

відділ образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва,

вул. Грушевського, 4, 01001, м. Київ, Україна,

e-mail: studenez@ukr.net

Актуальність теми зумовлена необхідністю розглянути заходи з відновлення традиційних художніх практик у системі народної культури Поділля. *Мета* запропонованої розвідки — з'ясувати специфіку та проаналізувати художні особливості сучасного хатнього стінопису Поділля в його різноманітних виявах. *Об'єктом* дослідження обрано настінні розписи, створені в окремих осередках регіону, *предметом* — відображення в них традиційних рис і новітніх тенденцій. Основні *методи дослідження* — аксіологічний для розкриття ціннісних особливостей сучасних стінописів, мистецтвознавчий аналіз — для характеристики авторських манер у творах, та метод інтерв'ювання — для виявлення допоміжної інформації, пов'язаної з темою дослідження.

Розглянуто і проаналізовано особливості проведення Міжнародних симпозіумів «Мальована хата» (2012—2019 рр.), у яких взяли участь професійні та самодіяльні художники з України, Польщі, Молдови, а також мешканці сіл. Досліджено оригінальні авторські концепції, творчі пошуки митців щодо спрямування, пластичних рішень, стилістики сучасних стінописів.

Висновки: з'ясовано, що хатній розпис початку ХХІ ст. — багатогранне явище, що розвивається в загальному художньому контексті та закономірно відображає тенденції, притаманні сучасним візуальним мистецтвам.

Ключові слова: хатній стінопис, традиція, Поділля, сучасні художні практики, митці.

Natalia STUDENETS

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4314-6475>

Ph.D. in Art Studies,

Senior Researcher,

M. Rylskiy Art Studies, Folkloristics

and Ethnology, NAS of Ukraine

Fine Art & Decorative and Applied Art Department

4, Hrushevskiy St., 01001, Kyiv, Ukraine,

e-mail: studenez@ukr.net

PODILLIA'S DOMESTIC MURAL PAINTING WITHIN MODERN ARTISTIC PRACTICES

In the globalized space of mass culture, the ethnic component indispensable for preserving national identity and originality is of particular importance in social activities. The topicality of the theme is called forth by the need to consider the processes of restoring traditional artistic practices in the system of folk culture in Podillia. The purpose of the submitted study is both to find out the specificity and to analyse artistic features of the modern Podillia mural painting in its various forms. The object of the study is wall paintings of the early 21st century, created in separate centres of the region, while the investigation's subject is reflections of traditional features and latest trends in the paintings. The main research *methods* are *axiological* for revealing the value features of modern mural paintings; *art critical analysis* for describing auctorial styles in the works; as well as the *interviewing method* for exposing supplemental information related to the research issue.

The article analyses peculiarities of holding the International Symposia *The Painting Hut* (over 2012—2019), which were attended by professional and amateur painters from Ukraine, Poland, Moldova, as well as residents of villages. It also investigates artists' creative search for trends, stylistics, and plastic solutions in modern mural painting. Distinguished are the most expressive examples, which are characterized by imitation and interpretation of authentic traditions of painting, stylistics of folk pictures, as well as European ideas of Postmodernism. The authoress considers original author's conceptions of wall painting in separate centres of the Podillia region.

It is ascertained that domestic mural painting of the early 21st century is a multifaceted phenomenon, which usually develops in the general artistic context and appropriately reflects the trends inherent in modern visual arts.

Keywords: domestic mural painting, tradition, Podillia, modern artistic practices, artists.

Вступ. У глобалізованому просторі масової культури особливого значення в житті суспільства набуває етнічна складова, необхідна для збереження національної ідентичності та самобутності. Серед її дієвих проявів — культуротворчі заходи з метою відновлення і повернення до суттєво трансформованого традиційного середовища художніх практик, що майже втратили своє значення або припинили існування. Звідси *актуальність теми*, що полягає в необхідності розглянути ці нові художні процеси в контексті сучасної культури.

Хатній стінопис ХХ ст. — відоме явище народно-го мистецтва Поділля, висвітлене в науковій літературі. Натомість розписи початку ХХІ ст. ще потребують певного осмислення, мистецтвознавчого аналізу, виявлення в них традиційних рис і новітніх тенденцій. Цінним є альбом М. Крижанівського «Мальована хата» [1] із систематизацією матеріалів п'яти симпозіумів, що відбулися впродовж 2012—2018 рр. у селах Вінницької області. Видання репрезентує кращі твори настінного розпису, містить відомості про організаторів та учасників цих заходів. Детальнішу інформацію висвітлюють розвідки-репортажі про симпозіуми в сс. Сліди [2], Наддністрянське [3], Буша [4]. У контексті пропонованої статті важливими є дописи інтернет-ресурсів про діяльність родини скульпторів Альошкіних у с. Букатинка Вінницької обл. [5; 6], художниці Ю. Гушул у с. Канава Вінницької обл. [7], творчого осередку с. Самчики Хмельницької обл. [8]. Окремі аспекти теми розглядалися в розвідках авторки цієї публікації [9; 10]. *Джерельною базою* статті є матеріали польових досліджень авторки як учасниці симпозіуму «Мальована хата» (фото, інтерв'ю з респондентами тощо).

Мета запропонованої розвідки — з'ясувати специфіку та проаналізувати художні особливості сучасного хатнього стінопису Поділля в його різноманітних виявах. *Об'єктом* дослідження обрано настінні розписи початку ХХІ ст., створені в окремих осередках регіону, *предметом* — відображення в них традиційних рис і новітніх тенденцій. Основні *методи* дослідження — *аксіологічний* для розкриття ціннісних особливостей сучасних стінописів, *мистецтвознавчий аналіз* — для характеристики авторських манер у творах та метод *інтерв'ювання* — для виявлення допоміжної інформації, пов'язаної з темою дослідження.

Основна частина. Особливе зацікавлення сучасних митців практикою хатнього настінного малювання проявляється в регіоні Південно-Східного Поділля, де можна простежити давні витоки, тяглість цієї традиції в просторі та часі. До самобутніх творчих проєктів, що не мають аналогів в Україні, належить Міжнародний симпозіум «Мальована хата». Захід було започатковано у 2012 р. за ініціативою знаного митця, скульптора, письменника, заслуженого вчителя України, директора мистецької фундації «Арт-слід» М. Крижанівського та Вінницького обласного центру народної творчості на чолі з директором, заслуженим працівником культури України Т. Цвігун.

Основна ідея цього мистецького проєкту, на думку М. Крижанівського, — «залучити до нього не лише професійних митців, а й усіх, хто має бажання творити, малювати. Завдання симпозіуму — розкрити в людях їхній талант, адже українці малювали споконвіку, незважаючи на усілякі соціальні, політичні, економічні негаразди. Ми залучаємо до цього заходу громаду села — малюють діти й дорослі, через цей захід повертаємо їм почуття прекрасного, радості від творчості...»¹.

У шістьох заходах, що відбулися в селах Вінницької області, взяли участь професійні та самодіяльні митці із чотирьох областей України (Вінницької, Київської, Черкаської, Хмельницької), а також з Польщі та Молдови: Віктор Наконечний, Сергій Кушнір, Федір Панчук, Микола Крижанівський, Оксана Крижанівська, Іван Горобчук, Василь Слободянюк, Микола Олійніченко, Ян Вайрах, Юрій Козерацький, Юрій Мельник, Сергій Боровіков, Оксана Городинська, Людмила Бойк, Іван Козар, Оксана Малобенська, Аурел Пержовський, Оксана Романова, Людмила Сорочинська, Сергій Бугай, Аліна Смеречинська, Станіслав Пастернак, Олександр Чернобаєв. Під час кожного заходу впродовж п'яти днів група митців та всіх охочих (мешканців сіл, зокрема учнів місцевих шкіл) розмалювала до кількох десятків об'єктів просто неба — зовнішні стіни житлових і господарчих споруд, а також будівель інфраструктури — школи, сільради, поштового відділення тощо (іл. 1).

¹ Записала Н. Студенець 17.08.2019 р. у с. Носиківка Шаргородського р-ну Вінницької обл. від М. Крижанівського. Архів Н. Студенець.

Перші симпозиуми проходили в селах Подільської Наддністрянщини, краю з унікальною природою, славною минувиною, багатими культурно-мистецькими традиціями. У 2012 р. найбільший за кількістю учасників захід відбувся в давньому с. Сліди Могилів-Подільського р-ну, на батьківщині М. Крижанівського.

Далі були симпозиуми в мальовничих селах над Дністром — відомому ткацькими традиціями Наддністрянському Мурованокуриловецького р-ну (2014 р.), та Нагорянах Могилів-Подільського р-ну (2014 р.) з унікальним скельним храмом-монастирем.

У 2015 р. захід відбувся в с. Гонтівка (в минулому — Серби) Чернівецького р-ну, історія якого пов'язана з подіями Коліївщини та ім'ям одного з ватажків гайдамацького повстання. Розписи, в яких чимало сюжетних композицій, зосереджено на стінах споруд уздовж траси на Могилів-Подільський, що пролягає через село. Вони і нині приваблюють до цих країв численних туристів.

У 2018 р. місцем проведення симпозиуму стала Буша Ямпільського р-ну — одне з найзагадковіших містичних поселень, розташоване в долині двох річок, відоме низкою історичних пам'яток, серед яких — скельний архітектурно-скульптурний комплекс. Стінописи, створені під час заходу, вирізняються особливою насиченістю барв, потужною енергетикою та глибоким змістом. Як зазначили митці, природа цих місць надихала й спрямовувала на створення певних художніх образів.

Цього року, вшосте на Вінниччині, симпозиум було проведено в с. Носиківка Шаргородського р-ну — на батьківщині відомої майстрині народного малярства М. Деркач з метою вшанування її пам'яті (іл. 2). Серед учасників — знані митці, які працюють у напрямі наївного мистецтва, органічно пов'язаному з традиційною народною творчістю й хатнім малюванням зокрема.

У модерних стінописах, створених під час цих заходів, виокремлюються різноманітні творчі спрямування. Простежується прагнення авторів наблизитись до автентичних місцевих традицій, що проявляється через наслідування узвичаєного розташування візерунків (навколо вікон, дверей, над призьбою, на кутових наріжних піястрах хат тощо); відтворення усталених у цих осередках орнаментальних структур; переосмислення місцевих образів і застосуван-

Іл. 1. Майстер-клас від О. Городинської, 2019 р., с. Носиківка, Шаргородський р-н, Вінницька обл. (URL: <https://vn.depo.ua/ukr/vn/devyatero-khudozhnikov-rozmalyuvali-selo-na-vinnichchini-201908221016562>)

Іл. 2. М. Деркач. Мальована хата, 1980-ті рр., олійні фарби, с. Носиківка, Шаргородський р-н, Вінницька обл.

ня імітаційних текстильних зображень (подільських килимів, ряден, доріжок, рушників).

Приміром, у розписах Л. Бойк реалізовано поширені в традиційному місцевому малюванні стрічкові схеми, мотиви «вазонів», «букетів», «вінків» тощо. Інспірації барокових ритмопластичних і структурних основ, характерних для стінописів Подільської Наддністрянщини першої третини ХХ ст., проявилися в сучасних композиціях сс. Сліди, Гонтівка, Носиківка — у витких, енергійних хвилеподібних лініях мальованих «вінків» М. Олійніченка, С. Бугая (іл. 3), О. Городинської.

Іл. 3. С. Бугай. Настінний розпис, 2015 р., акрилові фарби, с. Гонтівка, Могилів-Подільський р-н, Вінницька обл.

Іл. 4. О. Городинська. Розпис навколо хатнього вікна, 2012 р., акрилові фарби, с. Сліди, Могилів-Подільський р-н, Вінницька обл.

Настінні розписи «Ткані обереги» С. Кушніра, «Наддністрянські рушники» В. Наконечного, «Лопотари. Оберіг» М. Крижанівського, «Калинове намисто» Л. Сорочинської інспіровано традиційним текстильним мистецтвом Поділля. Зображення не лише імітують композиційні структури, колорит виробів, зокрема поперечносмугастих «писаних» рушників та верет, а й символічно відображають їхні значеннєві функції в просторі народної культури.

Образно-пластичні особливості стінописів Поділля наслідують твори постійної учасниці симпозіумів О. Городинської. Утім, художниця не орієнтується на існуючі зразки, а покладається на інтуїтивні відчуття, закладені генетично. Суттєве значення мав творчий досвід хатнього малювання в етнографічному комплексі «Українське село» під Києвом, в експозиціях краєзнавчого музею, Центру народної

творчості в Могилеві-Подільському та інших проєктах. У творчому доробку художниці — розпис печі натуральними барвниками (кольоровими глинами) у с. Бернашівка Могилів-Подільського р-ну Вінницької обл., що було висвітлено в одній з телевізійних програм циклу «Майстер-клас з Наталкою Фіщич».

Для рослинних композицій О. Городинської характерним є виразне лінійне вирішення, розмаїття витких тендітних стеблин, варіації дрібних квіткових суцвіть і бутонів (іл. 4). У стінописах низки подільських сіл художниця засобами розпису імітувала традиційні місцеві тканини, що створюють центр, тло або своєрідну раму її оригінальних творів. Зокрема, в мальованій композиції с. Сліди на тлі смугастої доріжки художниця розмістила пластично виразні глиняні іграшки та яскраві квіти соняхів і мальв. Композицію «Виноград» (с. Гонтівка) доповнив мальований смугастий залавник по низу тильної стіни хати. Відчуття фактури ткані вовняної поверхні увиразнив контраст із прозорим плетивом гнучких лоз та грон під дахом, а також імітації візерункових рушників на кутових пілястрах будівлі. В окремих розписах художниці, зокрема створених у сс. Гонтівка, Носиківка, вгадуються композиційні структури подільських «вазонних» килимів-залавників із поземним рядовим укладом мотивів. У своїх творах О. Городинська не повторюється, кожен раз знаходить нове неординарне вирішення композиції, поєднання барв, переконливу стилізацію мотивів, черпаючи натхнення в довкіллі: «були бур'яни попід стіною, за тином — мальви...нікуди не йшла...»².

Сучасні стінописи відтворюють також мотиви, орнаментальні структури, колористику творів декоративно-вжиткового мистецтва інших регіонів України. Приміром, барвисті композиції на стінах будівель с. Гонтівка київського художника С. Кушніра інспіровано мотивами, типовими для народного малювання і ткацтва Центральної України (іл. 5).

Оновлення стилістики декоративного розпису ХХ ст. характерне для творів В. Наконечного, Л. Сорочинської, С. Бугая, О. Романової, О. Малобенської, А. Смеречинської. Зокрема, соковитістю, природністю та яскравістю барв виокремлю-

² Записала Н. Студенець 16.08.2019 р. у м. Могилів-Подільський Вінницької обл. від О. Городинської. Архів Н. Студенець.

ються твори молодого талановитого митця С. Бугая «Хатинка у віночках», «Яка ж моя хата мальована» (с. Гонтівка), «Подільські мотиви» (с. Буша) та чимало інших.

Виразною ознакою сучасних розписів, а саме в творчості М. Крижанівського, Ф. Панчука, є зображення в них універсальних світоглядних знаків-символів. У новому часопросторовому контексті, втілений засобами оригінальної авторської стилістики, символ не змінює свій зміст і структуру, виокремлюючись з одного семіотичного оточення, з легкістю входить у нове... [11, с. 192].

У низці створених під час симпозіумів стінописів спостерігається звернення митців до образної системи народної картини, яка, на думку О. Найдена, зберігає в собі «фольклорно-орнаментальну традиційність» [12, с. 143] та органічно пов'язана з естетикою селянського середовища. З особливою сердечністю і щирістю відображає в своїх творах світ українського села І. Горобчук, адже «любить село, черпає в ньому натхнення, душею вболіває за його нинішній стан, хотів, аби мистецтво розпису приносило людям радість»³. Чистота, прозорість кольорів, м'яка пластична манера письма характерні для композицій майстра «Подільські музики» та «Козак Мамай», створених під час симпозіуму в с. Носиківка.

Образ козака Мамає як духовного ідеалу українського воїнства в різних авторських інтерпретаціях став своєрідним символом кожного заходу. Піднесеність настрою, декоративність, динамічність композиції, відкритість просторового рішення вирізняє «Козака Мамає» авторства С. Кушніра в с. Сліди. Елегійний лад, традиційність іконографії і трактування сюжету, витончена деталізація зображення характерні для розпису І. Козара — самобутнього митця, знавця історії українського козацтва, дослідника козацьких звичаїв, звичаєвого права⁴ (іл. 6).

Козацькій минувшині присвячено низку виразних творів М. Крижанівського, М. Олійніченка в с. Гонтівка, а також зворушливу монументальну композицію «Побратими» О. Малобенської на фасаді сіль-

Іл. 5. С. Кушнір. Настінний розпис поштового відділення, 2015 р., акрилові фарби, с. Гонтівка, Могилів-Подільський р-н, Вінницька обл.

Іл. 6. І. Козар. Настінний розпис, 2019 р., акрилові фарби, с. Носиківка, Шаргородський р-н, Вінницька обл.

ського клубу с. Буша. Теми козацтва, ідеали воїнської честі та гідності — провідні у творчості В. Слободянюка. У стінопису «Слава українцям» (с. Буша) майстер поєднав різні просторово-часові виміри, символізм образів традиційного пісенного й образотворчого фольклору. За висловом митця, йому близьке «народне мистецтво з відкритим серцем та душею»⁵. Органічно сприймається на стінах початкової школи с. Носиківка сюжетна композиція В. Слободянюка з дитячими персонажами в оточенні традиційних подільських «вазонів» і «букетів» (іл. 7).

Новітні художні тенденції в річищі європейських ідей постмодернізму відобразили стінописи Я. Вайраха та М. Крижанівського. Селянська садиба для митців — середовище оригінальних візуальних експериментів, творчої імпровізації та асоціативно-пластичного самовираження. Ці пошуки проявили-

³ Записала Н. Студенець 18.08.2019 р. у с. Носиківка Шаргородського р-ну Вінницької обл. від І. Горобчука. Архів Н. Студенець.

⁴ Записала Н. Студенець 15.08.2019 р. у с. Носиківка Шаргородського р-ну Вінницької обл. від І. Козара. Архів Н. Студенець.

⁵ Записала Н. Студенець 18.08.2019 р. у с. Носиківка Шаргородського р-ну Вінницької обл. від В. Слободянюка. Архів Н. Студенець.

Іл. 7. В. Слободянюк. Настінний розпис школи, 2019 р., акрилові фарби, с. Носиківка, Шаргородський р-н, Вінницька обл.

Іл. 8. М. Крижанівський. Настінний розпис, 2019 р., акрилові фарби, с. Носиківка, Шаргородський р-н, Вінницька обл.

ся через синтез кольору — простору — фактури, в експресивній поліхромії кам'яних мурів у зіставленні з розписами хатніх стін. Неординарні художні рішення, досягнуті лаконічними площинно-лінійними засобами, асоціативність та неоднозначність тлумачень притаманні низці творів М. Крижанівського: «Сонячний човен — Трипільський світ» (с. Сліди), «Дерево життя» (с. Сліди), «Берегиня» (с. Наддністрянське), «Вогняні бики» (с. Нагоряни) та ін. У метафізичному просторі цих стінописів відчутна глибока закоріненість майстра в культуру Трипілья, проникнення через стійкі архетипи до найглибших архаїчних джерел національної образотворчості (іл. 8).

Під час проведення заходу відбувалося активне спілкування між його учасниками, обмін цікавими думками в творчих дискусіях щодо сучасного хатнього малювання, його стилістики. Зокрема, обговорювалося питання доцільності копіювання музейних та архівних зразків традиційного стінопису, від-

творення лише регіональної стилістики. На відміну від колективно-індивідуальної художньої практики першої третини ХХ ст., пов'язаної з календарно-обрядовими комплексами, сучасне малювання — це індивідуальна творчість у нових умовах трансформованої народної культури. На думку ініціатора симпозиуму М. Крижанівського, учасників не варто обмежувати вимогами: митці творять відповідно до власного відчуття та бачення⁶. Ці ідеї підтримала і О. Городинська: «Мистецтво не може бути затиснене в жорсткі рамки, має розвиватися через пошуки, що викристалізуються потім у певний напрям. Зайве відсіється і відійде...»⁷ С. Бугай, який працює в сфері станкового декоративного розпису впродовж п'ятнадцяти років, вважає, що автентичні зразки необхідно наблизити до сприйняття сучасних людей, застосовуючи як імпульс для створення художніх інтерпретацій, імпровізацій тощо⁸.

Отже, симпозиум крізь простір та час об'єднав різні покоління, світогляди, творчі вподобання, самобутні авторські манери — цим розмаїттям він і цікавий. Безперечно, захід сприятиме розкриттю нових вимірів та художньо-пластичних засад у сучасних настінних розписах. Щодо подальших перспектив організатори мають багато ідей та планів, а саме — проведення його за межами Вінниччини, в інших областях України.

Традиція хатнього стінопису в просторі подільського регіону знаходить свій вияв і через оригінальні авторські концепції. Ідею повернути творчі практики до відживаючого звичаєвого середовища розвинуло в своїй діяльності подружжя Олексія та Людмили Альошкіних. У спорожнілому пограничному селі Букатинка (Чернівецький р-н Вінницької обл.) над річкою Мурафою митці з академічною художньою освітою, що проживають у цих краях понад сорок років, разом з однодумцями започаткували пленерний рух каменотесів (нині — Всеукраїнський пленер каменотесів «Подільський оберіг» у

⁶ Записала Н. Студенець 17.08.2019 р. у с. Носиківка Шаргородського р-ну Вінницької обл. від М. Крижанівського. Архів Н. Студенець.

⁷ Записала Н. Студенець 17.08.2019 р. у с. Носиківка Шаргородського р-ну Вінницької обл. від О. Городинської. Архів Н. Студенець.

⁸ Записала Н. Студенець 17.08.2019 р. у с. Носиківка Шаргородського р-ну Вінницької обл. від С. Бугая. Архів Н. Студенець.

Буші), проведення майстер-класів, створили низку музеїв (гончарства, старожитностей, театру тіней, ляльки-мотанки і вишивки), перетворивши місцеві хати на арт-об'єкти. Альошкіни взаємодіють із до-вкіллям, зберігаючи цю «територію Любові і Свободи» автентичною. Хатні розписи становлять тут органічну частину цілісного природного середовища: на стінах своєї садиби митці зобразили пори року, що змінюють одна одну, як уособлення плінності людського життя. На території села чимало розписаних ними хат, суцільно вкритих мальованими трипільськими, праслов'янськими, традиційними подільськими знаками-оберегами, а також авторськими інтерпретаціями міфологічної та історичної тематики. Приміром, стіни й віконне скло однієї з хат-музеїв розписано спіральними, свастичними, хрестовими структурами, хвилястими стрічками-зм'яями, «вазонами». Таке взаємопроникнення мотивів створює враження просторової та смислової багатозначності (іл. 9). Малювання іншої хати тяжіє до традиційного оздоблення зубчастими візерунками у вигляді фриза під стріхою, парними мотивами птахів й квітками між вікнами.

Для вінницької художниці Юлії Гушул, твори якої за своєю стилістикою близькі до наївного малювання, хатній розпис — внутрішня потреба прикрасити повсякдення, підняти настрій. Саме це надихнуло мисткиню у 2015 р. розмалювати невелику хатину в с. Канава Тиврівського р-ну Вінницької області, синтезувавши в єдиному просторі традиційну місцеву поліхромію, пізнавані автентичні та незвичайні фантазійні образи. Поряд із характерними для подільського малювання пташками з ягодами в дзьобах над хатніми вікнами, художниця зобразила на стінах химерні образи — рослину з очима, крилату рибу-квітку тощо (іл. 10). В орнаментальній графіці Ю. Гушул органічно поєдналися символи народного мистецтва із самобутнім авторським світосприйняттям.

Певні заходи з відновлення традиційної практики розпису відбуваються в Хмельницькій обл. Зокрема, 2017 р. у рамках грантової програми відродження нематеріальної культурної спадщини в обласному центрі було проведено семінар-плєнер із розпису для викладачів дитячих мистецьких шкіл. Під час заходу учасниками було відтворено й інтерпретовано орнаментальні композиції хатнього малювання на осно-

Іл. 9. О. Альошкін. Настінний розпис, 2000-ті рр., с. Букатинка, Чернівецький р-н, Вінницька обл. (URL: <https://zalgalina.livejournal.com/110992.html>)

Іл. 10. Ю. Гушул. Настінний розпис, 2015 р., акрилові фарби, с. Канава, Тиврівський р-н, Вінницька обл. (URL: <http://vlasno.info/spetsproekti/1/persona/item/7293-iuliia-gushul>)

ві існуючих музейних зразків, наукової літератури, польових матеріалів.

Самобутнім чинним осередком декоративного, зокрема настінного, розпису є нині с. Самчики Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.⁹ У селі працюють майстри Олександр Пажимський, Віктор Раковський, Сергій Касьянов, Михайло Юзвук, існує дитяча художня школа народного мистецтва. У 2018 р. відповідно до грантового проекту «Нове життя самчиківського розпису» за підтримки Українського культурного фонду село було перетворене на

⁹ Село знаходиться на території Південно-Східної Волині.

арт-об'єкт під відкритим небом: розмалювали житлові споруди, паркани, будівлі сільради та місцевої школи. Для цих розписів характерні яскраво виражена декоративність і стилістична цілісність.

Висновки. Хатній стінопис початку ХХІ ст. суттєво відрізняється від узвичаєного, адже існує фрагментарно в нових умовах соціокультурного простору. Це складне художнє явище, різнопланове в своїх проявах, перебуває здебільшого в річищі професійних і самодіяльних авторських художніх практик, що розвиваються в загальному мистецькому контексті та закономірно відображають тенденції, притаманні сучасним візуальним мистецтвам. Отже, для новітніх хатніх розписів характерні еkleктизм, міжвидовий синтез, поєднання декоративного і образотворчого начал, багатоваріантність тематики, стилістики, пластичних вирішень, синергетичним стрижнем яких є національні та локальні художні традиції.

- Крижанівський М. Мальована хата: міжнародний мистецько-культурологічний проект 2012—2018. Вінниця: Консоль, 2018.
- Панчук Ф. Біла хата моя розмалювана. *Світлиця*. 2012. № 4 (39). С. 60—63.
- Дмитренко Ж. «Мальована хата». *Світлиця*. 2014. № 3 (46). С. 41—43.
- Крижанівський М. Мальована хата в Буші. *Світлиця*. 2018. № 2 (61). С. 45—47.
- Букатинка — територія Любви и Свободы. Часть первая. URL: <https://zagalina.livejournal.com/110992.html>.
- Букатинка. Живой музей в покинутых домах. URL: <https://ukrainer.net/bukatinka/>.
- Вінницька художниця перетворила занедбану хатку на арт-об'єкт. URL: <http://vlasno.info/spetsproekti/1/persona/item/7293-iuliia-gushul>.
- Маленьке село стало культурним туристичним простором. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podorozhi/malenke-selo-stalo-kulturnym-turystychnym-prostorom>.
- Студенець Н. Український хатній настінний розпис у контексті сучасних креативних пошуків. *Традиційна культура в умовах глобалізації: збереження автентичності та розвиток креативних індустрій. Матеріали науково-практичної конференції (22—23 червня 2018 року)*. Харків: Друкарня «Мадрид», 2018. С. 388—390.
- Студенець Н. Синергія традиції хатнього розпису в сучасних художніх практиках Східного Поділля. *Традиційна культура в умовах глобалізації: синергія традиції та інновації. Матеріали науково-практичної конференції (21—22 червня 2019 року)*. Харків: Друкарня «Мадрид», 2019. С. 322—324.
- Лотман Ю. Статті по семиотике и типологии культуры. *Избранные статьи*: в 3 т. Т. 1. Таллин: Александра, 1992.
- Найден О. *Українська народна картина. Поетика. Семантика. Космологія*. Київ: Стилос, 2018. 240 с.

REFERENCES

- Kryzhanivskiy, Mykola. (2018). The Painted Hut: An International Artistic and Culturological Project in 2012—2018. Vinnytsia: Konsol [in Ukrainian].
- Panchuk, Fedir. (2012). My White Painted Hut. *The Chamber*, 4 (39), 60—63 [in Ukrainian].
- Dmytrenko, Zhanna. (2014). The Painted Hut. *The Chamber*, 3 (46), 41—43 [in Ukrainian].
- Kryzhanivskiy, Mykola. (2018). The Painted Hut. *The Chamber*, 2 (61), 45—47 [in Ukrainian].
- Bukatynka: *An Area of Love and Freedom*. Part I. Retrieved from: <https://zagalina.livejournal.com/110992.html> [in Russian].
- Bukatynka. *A Living Museum in the Abandoned Houses*. Retrieved from: <https://ukrainer.net/bukatinka/> [in Russian].
- A Vinnytsia Female Artist Turned an Abandoned House into an Art Object*. Retrieved from: <http://vlasno.info/spetsproekti/1/persona/item/7293-iuliia-gushul> [in Ukrainian].
- A Small Village Has Become a Cultural Tourist Space* [online]. Retrieved from: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podorozhi/malenke-selo-stalo-kulturnym-turystychnym-prostorom>.
- Studenets, Natalia. (2018). Ukrainian Domestic Mural Painting in Context of Modern Creative Search. In: *Traditional Culture in the Context of Globalization: Authenticity Preservation and Advance of Creative Industries. Proceedings of the 22—23 June 2018. Theoretical and Practical Conference* (Рр. 388—390). Kharkiv: Madrid Printing House [in Ukrainian].
- Studenets, Natalia. (2019). Synergy of the Domestic Mural Painting Tradition in Modern Artistic Practices in Podillia. In: *Traditional Culture in the Context of Globalization: Synergy of Tradition and Innovation. Proceedings of the 21—22 June 2019. Theoretical and Practical Conference* (Рр. 322—324). Kharkiv: Madryd Printing House [in Ukrainian].
- Lotman, Yuriy. (1992). Articles on Semiotics and Typology of Culture. *Selected Articles: 3 vol.* (Vol. 1). Tallinn: Aleksandra [in Russian].
- Nayden, Oleksandr. (2018). *Ukrainian Folk Paintings. Poetic Manner, Semantics, and Cosmology*. Kyiv: Stylus [in Ukrainian].